

Visserij Innovatie Netwerk (VIN) voor duurzame vernieuwing kottersector

Op 1 juli 2022 stuurde de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit de *Innovatieagenda voor de duurzame en rendabele visserij* naar de Tweede Kamer. De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland heeft dit uitgewerkt in de publicatie 'Duurzame kottervisserij op de Noordzee'. De Innovatieagenda vormt het kader voor het Visserij Innovatie Netwerk (VIN), dat een centrale rol gaat spelen in het innovatieproces. Maar hoe dan?

Aan het woord zijn Jan Peter Oelen (RVO), projectleider voor de realisatie van het Visserij Innovatie Netwerk (VIN), Arie Mol (RVO), adviseur duurzame visserij en voorheen sectorspecialist visserij bij WUR, en Annemarie Buisman (LNV), opdrachtgever vanuit het Kottervisieteam van LNV.

Waarom vindt de minister het belangrijk om innovatie in de kottersector aan te jagen?

Annemarie Buisman (LNV): "De laatste jaren is er veel op de visserijsector afgekomen. Als we een economisch

rendabele en duurzame vloot willen overhouden, kunnen we niet op de oude voet verder. Innovatie is hard nodig, zodat we ook in 2030 en daarna nog kunnen vissen op de Noordzee."

Arie Mol (RVO): "De sector was al wel bezig met innovatie. In het verleden zijn er andere visserijmethoden toegepast voor de visserij op tong en schol. Zo is de pulsvisserij ontwikkeld, een techniek die zorgde voor minder brandstofverbruik en minder bodemberoering. Omdat de pulsvisserij niet meer mag worden toegepast, wordt er op dit moment weer

met zware kettingen gevist. In wezen is er met het wegvallen van de pulsvisserij in de afgelopen 50 jaar dus niet veel veranderd. Daarom moet er qua innovatie een tandje bij."

In de brief van de minister gaat het over de Innovatieagenda en het Visserij Innovatie Netwerk (VIN): kunnen jullie dat toelichten?

Jan Peter Oelen (RVO): "De Innovatieagenda ligt in het verlengde van de Kottervisie (2019), het is een update van een ontwikkeling die al langer gaande is. Door allerlei ontwikkelingen

heeft het thema nu meer urgentie gekregen. Innovaties zijn er in soorten en maten. In de Innovatieagenda gaat het niet meer over kleine aanpassingen aan een vaartuig, het gaat om een hele transitie. De kottersector moet anders gaan vissen dan tot nu toe werd gedaan. Naast andere vangsttechnieken en minder brandstofverbruik, gaat het ook om een andere vorm van ondernemerschap, een andere manier van geld verdienen. De Innovatieagenda is dus heel breed.”

Arie Mol (RVO) vult aan: “Het gaat in eerste instantie over veranderingen in de visserij zelf: andere schepen, minder brandstofverbruik, andere vistechnieken, andere visgebieden, andere soorten vissen op de Noordzee, andere opleidingen. Maar de Innovatieagenda gaat ook over alle randvoorwaarden daaromheen: wat is er nodig om die transitie te kunnen doormaken? Dan hebben we het over middelen, zowel financieel als juridisch.

“Praktisch vertaald gaat het beleid over het verkleinen van de visserijvloot, en over het vernieuwen en verduurzamen ervan. Deze veranderingen zullen gebeuren door sanering, innovatie en verandering in denken en doen.”

Er is experimenteeruimte nodig om te vissen met vistuigen die nu nog niet in de wet staan beschreven. En het gaat om het verbeteren van het innovatieklimaat, zodat veranderen daadwerkelijk mogelijk wordt. Met andere woorden: het gaat niet alleen om innovatie van de vloot, maar om innovatie van het systeem.”

Hoe verhoudt zich dit alles met de eerdere Kottervisie?

Arie Mol (RVO): “Om het geheugen op te frissen: in de Kottervisie uit 2019 werd een beeld geschetst van de toekomst van de visserij. Die werd omschreven als ‘een visserij die naar aard en omvang geschikt is voor de Noordzee zoals deze er in de toekomst uit zal zien’. Maar inmiddels worden we geconfronteerd met ontwikkelingen die tijdens het schrijven van de kottervisie nog niet (geheel) bekend waren, zoals de Brexit, de uitbreiding van het aantal windparken op de Noordzee, en gestegen brandstofprijzen. De Kottervisie zal daarom ook nooit echt klaar zijn. Maar inmiddels zijn we wel aan de slag met de uitvoering ervan. Praktisch vertaald gaat het beleid over het verkleinen van de visserijvloot, en over het vernieuwen en verduurzamen ervan. Deze veranderingen zullen gebeuren door sanering, innovatie en verandering in denken en doen.”

Annemarie Buisman (LNV) vult aan: “Het Rijk draagt bij aan de gewenste vernieuwing van de visserij. Het beleid zorgt voor zoveel mogelijk duidelijkheid over wat er in de toekomst kan en mag. Daarnaast is het beleid gericht op praktische ondersteuning van de sector om te zorgen dat er innovaties snel op gang komen. Hiervoor zijn de Innovatieagenda en het Visserij Innovatie Netwerk bedoeld. Ondernemende vissers kunnen daardoor samen met overheden en private partijen zoals scheepswerven, vistuigontwerpers, NGO's en onderzoekers, werken aan oplossingen voor een duurzame, rendabele visserij.”

Waarom de visserij moet innoveren

Welke ontwikkelingen zorgen ervoor dat de visserij moet vernieuwen om ook in 2030 nog actief te kunnen zijn op de Noordzee?

- **Minder ruimte door duurzame energie:** grote windparken in de Nederlandse, Belgische, Britse, Duitse en Deense wateren beperken de ruimte voor de bodemberoerende visserij.
- **Meer natuurbescherming en natuurherstel:** In 2030 is 15 procent van de oppervlakte van de Noordzee gesloten voor bodemberoerende visserij, waarvan de Nederlandse kottervisserij nog afhankelijk is (voor platvis schol en tong).
- **Brexit:** In ruil voor toegang tot de Britse wateren tot 2026, moet Nederland een gedeelte van zijn quota (de toegestane hoeveelheid vis die de vissers mogen vangen) opgeven. Om de vangstcapaciteit weer in balans te brengen met de beschikbare quota, is een saneringsregeling in voorbereiding.
- **Tegenvallende economische resultaten:** De sector is weer veel afhankelijker geworden van de gasolieprijs omdat de ontheffingen voor vissen met pulstuisen is komen te vervallen. Traditionele tuigen zoals de boomkor kennen een brandstofverbruik dat ongeveer 75 procent hoger ligt dan bij de pulsvisserij.
- **Onderdeel van de samenleving:** De maatschappelijke en de politieke invloed op de visserij is groter dan in het verleden. De sector zal hierop in moeten spelen om de “licence to produce” te mogen houden.
- **Werken op zee:** werken in de visserijsector wordt minder aantrekkelijk. Diverse ondernemers zijn gestopt met hun onderneming. [Bron: ‘Duurzame kottervisserij op de Noordzee’]

Wat gaat het Visserij Innovatie Netwerk concreet doen?

Annemarie Buisman (LNV): “We zijn gestart met het identificeren van vier inhoudelijke innovatiethema's. Rond die thema's worden er nu VIN-werkgroepen gevormd. De werkgroepen van het VIN zijn resultaatgericht en niet vrijblijvend. Het VIN gaat aansluiten bij lopende ontwikkelingen. In de toekomst kunnen de thema's nog veranderen of er kunnen nieuwe thema's ontstaan. Jaarlijks zal het

VIN aangeven welke thema's er voor de volgende periode prioriteit krijgen.”

Arie Mol (RVO): “De innovaties waar we aan werken komen niet persé bij de vissers vandaan. Het netwerk draait om ondernemers en onderzoekers uit de visserij én de maritieme sector. Voor de bemensing van de werkgroepen hebben we gekeken welke spelers er minimaal nodig zijn om een thema van de grond te krijgen. Vandaaruit kan het netwerk gaan groeien.”
Jan Peter Oelen (RVO): “Om te zorgen

voor synergie gaan we de ideeën die er in de werkgroepen ontstaan, zo veel mogelijk delen. De resultaten van de werkgroepen delen we vervolgens met de buitenwereld. Daarvoor sluiten we onder andere aan bij de Community of Practice voor de Noordzee. Dat is een lerend netwerk waarbij ondertussen al 700 verschillende Noordzeepartijen bij betrokken zijn. We zorgen ook dat we het IDON en het Noordzeeoverleg regelmatig informeren over de voortgang. Verder houden we de ontwikkelingen in het MONS-programma (Monitoring-Onderzoek Natuurversterking-Soortenbescherming) in de gaten. Het thema innovatie raakt immers aan alle beleidsthema's van de Noordzee.”

Meer informatie:

[Duurzame kottervisserij op de Noordzee: 2022-2030](#)

De vier thema's waarmee het Visserij Innovatie Netwerk is gestart

1. **Triple-Zero-kotters:** gaat over minimale uitstoot, minimale impact op het milieu, en de best mogelijke arbeidsomstandigheden met een minimum aan bedrijfsongevallen. Dit thema betreft innovaties die te maken hebben met scheepsontwerpen en de schepen van de vloot. Deelnemers van de werkgroep zijn ondernemers uit de visserij, scheepsontwerpers, scheepswerven en machinefabrieken, motorenfabrikanten, Technische Universiteiten en NGO's.
2. **Vistechnieken:** gaat over veranderingen en innovaties rond vistechnieken, netontwerpen en vistuigontwerpen. Het doel van deze VIN werkgroep is het realiseren van een visserijtechniek die met grote selectiviteit en minimale impact op de omgeving, de doelsoorten van de Nederlandse visserij kan vangen. Deelnemers zijn in ieder geval vissers, visserijcoöperaties, kennisinstellingen (zoals Wageningen Marine Research, Technische Universiteiten en Marin), het Visserij-innovatiecentrum Stellendam en NGO's.
3. **Medegebruik van de Noordzee:** gaat over een ander perspectief. De visser is niet langer hoofdgebruiker, maar medegebruiker van de Noordzee. Het doel van deze groep is het realiseren van een klimaat waarin vissers hun plaats in kunnen nemen op de Noordzee, en daar in harmonie met andere gebruikers een rendabel verdienmodel hebben. Rondom dit thema vinden ook buiten het Visserij Innovatie Netwerk al veel activiteiten plaats: pilots, start-ups en wetenschappelijke onderzoeken. Deze themagroep in het VIN zal onder leiding van LNV aansluiten bij de lopende processen rond medegebruik van de visserij in windparken.
4. **Vernieuwd ondernemerschap:** gaat het om het nieuwe ondernemerschap dat nodig is op de veranderende Noordzee. Het doel is een maatschappelijk verantwoord ondernemerschap te realiseren waarbij gevist wordt met oog voor de planeet, met oog voor de mens op zee en op een duurzaam rendabele manier. Deelnemers van deze themagroep zijn in ieder geval vissers, ICT-experts, overheden, NGO's en kennisinstellingen (sociale wetenschappers).